Rhinolophus ferrumequinum **Schreber, 1774**	**Ordre:** QUIRÒPTERS **Família:** RINOLÒFIDS

Ratpenat gran de ferradura

Dibuix del cap on s'observa amb detall l'excrescència nasal, i individu en repós a les mines del Nen Jesús (Celrà)

Autor i font: 1- Marina Miró 2-Galanthus

Morfologia identificativa

És el representant més gran del seu gènere al nostre territori, amb un avantbraç de 50 a 60 mm de llargada. Ferradura (excrescència nasal) amb la llanceta ampla i curta, i la punta superior de la sella curta i arrodonida, aproximadament de la mateixa mida que la projecció inferior. Orelles grans amples a la base i punxegudes a l'extrem. La membrana alar s'insereix a sota del turmell. Té els esperons poc desenvolupats i no presenta lòbuls postcalcanis. Les femelles presenten un parell de mames pectorals i un parell de falses mames inguinals. Pelatge dorsal de color bru, fosc, i ventre més pàl·lid. Els joves són més grisos i clars que els adults. Fórmula dentària: 1.1.2.3/2.1.3.3. Emissió ultrasònica mitjançant polsos de freqüència constant (CF), amb una freqüència de màxima entre els 81 i 84 Khz.

Fenologia

Els refugis de cria estan ocupats des de mitjans de maig fins a principis d'agost. Els parts es donen entre maig i juny. El desenvolupament dels joves és ràpid essent capaços de volar passats 15 dies. L'aparellament es dóna generalment durant la tardor, la femella reté l'esperma i no hi ha fecundació de l'òvul fins que no ha passat el període d'hivernació. Les femelles maduren sexualment al tercer any de vida. És una espècie sedentària que normalment realitza desplaçaments locals de poca entitat entre els refugis de cria i hivernada. El recorregut mes llarg observat a la península ha estat de 180 km .

Requeriments d'hàbitat

Els seus refugis es troben en cavitats o en construccions humanes. És un animal ubiqüista que pot trobar-se en molts ambients diferents, preferentment en masses forestals combinades amb àrees obertes. Mines i galeries subterrànies (88); Coves i avencs (65.4); Boscos escleròfil·les i laurifolis (45).

Biologia

Espècie troglòfila i gregària. Pot formar colònies de cria i hivernada de desenes i centenars d'individus. Durant la hivernada es pot trobar associat al ratpenat de cova (*Miniopterus schreibersii*). Aquesta espècie mostra un comportament fiopàtric, essent molt fidel als seus refugis de cria i hivernada. Les seves àrees d'alimentació es troben molt a prop dels refugis, rarament a més d'un quilòmetre. Té un vol lent i baix. Cerca l'aliment enmig de la massa forestal, clarianes i marges de bosc, capturant les seves preses en vol o bé llençant-se des d'una talaia. Es desconeix la seva dieta al nostre territori. A altres regions d'Europa s'alimenta bàsicament de lepidòpters, ortòpters i coleòpters.

Distribució a Catalunya

Mapa de cites a les Gavarres

Cites i localitats a les Gavarres

S'han observat individus aïllats entre els anys 2001-2006 a les mines de Montras, i a les mines Victòria i del Nen Jesús de Celrà[GA] , fora de l'àmbit de l'EIN es coneix en un dels antics refugis del camp d'aviació de Celrà[EB], i al castell de Sant Julià de Ramis. No s'ha citat fins al moment cap localitat de cria.

Interès de l'espècie

Aquest ratpenat es troba distribuït pel sud de regió Paleàrtica. Com passa amb la resta de quiròpters troglòfils es una espècie altament sensible a l'alteració del seu hàbitat. DH: Annexos II i IV; Berna: Annex II; CNEA: VU; Llei 12/2006: categoria C; LVE(UICN): NT.

Vulnerabilitat i factors d'amenaça

És una espècie sensible a l'alteració dels seus refugis. En aquest sentit són especialment sensibles a les visites lúdiques a les cavitats on es troben els refugis de cria, en plena època reproductora. El tancament inadequat de cavitats per qüestions de seguretat cívil, també pot portar a l'abandonament dels refugis. Per altra banda, pel fet de trobar-se en construccions humanes (golfes, cellers, masos abandonats...), és sensible a la restauració o rehabilitació inadequada d'edificis, o a l'enrunament dels mateixos. També és sensible als tractaments químics per combatre plagues de corcs als cairats, etc.

Altres factors d'amenaça són la pèrdua i degradació de l'hàbitat de caça, i la disminució de la diversitat de preses deguda a l'ús de pesticides agrícoles i forestals. Existeix encara un gran buit de coneixement sobre l'espècie en l'àmbit del massís, principalment de les seves localitats de cria i del seu estatus poblacional.

Propostes de Gestió

Cal definir el seu estatus poblacional al massís, mitjançant la realització d'estudis i monitoritzacions de la comunitat de quiròpters troglòfils de les Gavarres. La presència d'aquests animals al massís s'ha vist afavorida gràcies a l'existència d'antigues explotacions mineres. S'han de protegir els principals refugis de quiròpters troglòfils coneguts al massís, independentment de si són utilitzats per a la cria, hivernada o com a refugis equinoccials. S'hauria d'impedir l'accès de persones a les cavitats on es trobin els principals refugis, realitzant a les colònies més accessibles, tancaments adequats, que siguin permeables als quiròpters. La protecció i potenciació dels habitats d'alimentació favorables per a l'espècie en un radi d'uns 5 km al voltant dels refugis, ajudaria a mantenir una bona població.